

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning
Enheten för statlig arbetsgivarpolitik
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.esa@regeringskansliet.se
103 33 Stockholm

Yttrande med anledning av betänkandet ”En gemensam utbildning inom statsförvaltningen” (SOU 2020:40)

Sammanfattning

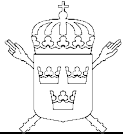
Åklagarmyndigheten anser att det är viktigt att anställda inom staten har tillräcklig utbildning och kompetens för att vara trygga och kunna verka i statstjänstemannarollen. En gemensam utbildning inom statsförvaltningen kan, beroende på utbildningens innehåll, längd och form, vara ett bra komplement till den interna utbildning som redan idag genomförs hos de flesta statliga myndigheter, däribland Åklagarmyndigheten.

Enligt Åklagarmyndigheten är den föreslagna längden på den gemensamma utbildningen (tio timmar) alldeles för omfattande i förhållande till den nytta som kan förväntas. Vidare anser Åklagarmyndigheten att en gemensam utbildning enbart bör utformas som en webbutbildning (t.ex. e-utbildning med självstudier och filmer) samt att innehållet framför allt begränsas till den teoretiska överbbyggnad om statstjänstemannarollen som är gemensam för samtliga statsanställda. En webbutbildning med sådant innehåll bör ha en omfattning och kunna genomföras på maximalt två timmar.

Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om att det ska vara obligatoriskt för samtliga anställda att genomföra utbildningen. Om det beslutas att utbildningen ska tas fram bör den endast omfatta nyanställda som har en tillsvidareanställning.

Åklagarmyndigheten anser att det är lämpligt att Statskontoret och ett universitet ansvarar för att ta fram och därefter fortlöpande uppdatera den gemensamma utbildningen, men föreslår att det ska åligga varje myndighet att kontrollera om medarbetare genomgått utbildningen samt besluta om vilka eventuella konsekvenser som är aktuella om någon anställd vägrar att genomföra utbildningen.

Förutom dessa generella synpunkter har Åklagarmyndigheten även specifika synpunkter kring vissa delar av betänkandet.

Inledning

Tillitsdelegationens betänkande är väldigt omfattande och innehåller allt från en ingående kartläggning av befintliga introduktionsutbildningar till såväl allmänna som detaljerade förslag kring en ny gemensam utbildning.

Vid besvarandet av denna remiss har Åklagarmyndigheten framför allt fokuserat på att lämna övergripande synpunkter på betänkandet.

Behovet av en gemensam utbildning

Av betänkandet framgår att ca 70 % av de statliga myndigheterna redan idag har någon form av introduktionsutbildning som bl.a. innefattar undervisning om rollen som statsanställd. I sammanhanget kan nämnas att Statskontoret också har en webbutbildning ("Rollen som statsanställd"), som många myndigheter använder inom ramen för introduktionen för nyanställda.

Det finns en del som talar för att det vore bra med en centralt framtagen och anordnad gemensam utbildning för alla som arbetar i statsförvaltningen. Samtidigt finns det även en hel del praktiska svårigheter och stora kostnader med att ta fram och fortlöpande administrera och följa upp en sådan utbildning.

Enligt Åklagarmyndigheten måste det göras en noggrann avvägning mellan fördelarna och nackdelarna med en ny gemensam utbildning. Efter att ha gått igenom de olika argumenten i Tillitsdelegationens förslag ställer sig Åklagarmyndigheten frågande till om behovet och nyttan av en så omfattande utbildning som föreslagits är tillräckligt stor för att kunna motivera de praktiska svårigheter och höga kostnader som uppstår.

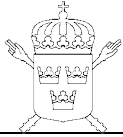
Utbildningens innehåll, längd och form

Tillitsdelegationen har föreslagit att den gemensamma utbildningen ska bestå av följande fyra delmoment:

- Rollen som följer av att arbeta i den statliga förvaltningen i en demokrati och en rättsstat.
- Rollen som följer av att arbeta i den statliga förvaltningen och myndigheternas roll och uppdrag.
- Förutsättningar, möjligheter, förhållningsätt och risker i rollen som följer av att arbeta i statsförvaltningen.
- Olika uppdrag, situationer och krav som den som arbetar i statsförvaltningen möter i vardagen.

Längden på utbildningen bedöms vara tio timmar, varav fyra timmar ska bestå av självstudier och sex timmar av gruppdiskussioner.

Åklagarmyndigheten avstyrker förslaget om att utbildningen ska innehålla alla ovan nämnda delmoment och menar att den istället ska avgränsas till den teoretiska överbyggnad rörande statstjänstemannarollen som är gemensam för samtliga statsanställda, vilket framför allt berör det första delmomentet i Tillits-

delegationens förslag. Övriga delmoment lämpar sig bättre för myndighets-interna utbildningar, t.ex. genom lokala gruppdiskussioner.

Åklagarmyndigheten anser att det finns en del pedagogiska skäl som talar för att ha en blandning av olika undervisningsformer i utbildningen. Vid en samman-tagen bedömning menar Åklagarmyndigheten dock att de praktiska svårig-heterna och de höga kostnaderna som uppstår genom anordnande av fysiska gruppdiskussioner under ledning av särskilt utpekade handledare klart överstiger vinsterna av det blandade lärandet. Det är betydligt mer ändamålsenligt och kostnadseffektivt att ta fram en gemensam webbutbildning (t.ex. e-utbildning med självstudier och filmer), som kan genomföras exempelvis på maximalt två timmar.

Webbutbildningen, som i så fall borde vara en obligatorisk del i introduktionen för nyanställda på varje myndighet, skulle kunna uppdateras en eller ett par gånger per år. Som ett komplement till webbutbildningen eller som en uppföl-jande fortbildning kan det även övervägas om det varje år bör tas fram ett diskus-sionsunderlag med en lärarvägledning som myndigheterna kan välja att använda sig av på lämpligt sätt, t.ex. som en fördjupande del i den lokala introduktions-utbildningen eller på en arbetsplatsträff.

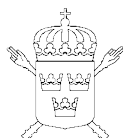
I sammanhanget kan nämnas att förkunskaperna om statstjänstemannarollen skiljer sig väsentligt åt mellan nyanställda på olika myndigheter. Det är därför viktigt att myndigheterna ges fortsatt förtroende att kunna anpassa delar av den tänkta gemensamma utbildningen till behoven, bl.a. utifrån de nyanställdas förkunskaper vad avser t.ex. tidigare utbildning och yrkeslivserfarenhet.

Målgrupperna för utbildningen

I betänkandet föreslås att utbildningen ska gälla för uppdragstagare som utövar ett författningsreglerat uppdrag, praktikanter och samtliga anställda oavsett anställningsform. I sammanhanget kan nämnas att det finns ca 260 000 personer som arbetar i staten, varav många varit anställda under lång tid.

Åklagarmyndigheten anser att det är mycket tveksamt utifrån kostnads- och nyttoperspektiv att samtliga dessa personalkategorier ska omfattas av den ge-mensamma utbildningen. Anställda som arbetat länge inom staten och som har goda kunskaper om statstjänstemannarollen kommer i relativt många fall ha begränsad nytta av att genomgå en tio timmar lång utbildning. Det finns en stor risk för att en inte obetydlig andel av dessa kommer anse att utbildningen är ett slöseri med tid och pengar samt att den inte alls anses som relevant. Detta kan i sin tur innebära ett minskat förtroende för statsförvaltningen.

I första hand anser Åklagarmyndigheten att det är mer ändamålsenligt och lång-siktigt hållbart att utbildningen, då den väl är framtagna och lanserad, endast ska avse nyanställda med tillsvidareanställning. Det bör sedan vara upp till respek-tive myndighet att avgöra om även andra personalkategorier har behov av att genomföra utbildningen. Det bör också åligga varje myndighet att följa upp vilka som genomgått utbildningen.

Övriga synpunkter

Avslutningsvis vill Åklagarmyndigheten framföra följande övriga synpunkter:

- Tillitsdelegationen föreslår att den gemensamma utbildningen ska införas genom en lag. Åklagarmyndigheten avstyrker detta och anser istället att skyldigheten att delta i utbildningen för statsanställda vid myndigheter under regeringen, i första hand ska regleras genom förordning eller i myndighetsinstruktioner.
- Det bör ankomma på varje myndighet att avgöra vilka medarbetare som ska genomföra den gemensamma utbildningen samt att också ta ställning till vilka eventuella arbetsrättsliga konsekvenser som vägran att genomföra utbildningen kan innebära. Det bör alltså inte vara en författningsreglerad skyldighet att genomföra utbildningen och därigenom bör inte heller bestämmelserna om tjänsteförseelse i 14 § lagen om offentlig anställning vara tillämpliga.
- Tillitsdelegationens förslag saknar en tillräckligt utförlig konsekvensanalys som tar sikte på verksamhetsperspektiven och kostnaderna vad gäller utbildningens införande. Det finns en uppenbar risk för att det är praktiskt omöjligt och oerhört kostsamt att införa utbildningen på det sätt som delegationen föreslår.
- Om tillitsdelegationens förslag om gruppdiskussioner blir verklighet bör digitala träffar övervägas istället för fysiska sådana.
- Redan idag är det svårt för olika myndigheter att kommunicera digitalt och därför är det av stor vikt att det finns en gemensam digital plattform som är tillgänglig för alla myndigheter och som uppfyller samtliga myndigheters informationssäkerhetskrav innan utbildningen lanseras.

Detta beslut har fattats av vice riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av personaldirektören Nicklas Lagrell. I handläggningen av ärendet har också utbildningschefen Pär Andersson och utbildningsansvariga Marika von der Lancken deltagit.

Katarina Johansson Welin

Nicklas Lagrell

Kopia till

Kommunikationsavdelningen
Rättsavdelningen
Biblioteket